

Nadiya Naluzhna

*Wrocław*ORCID: [0009-0006-3246-8347](https://orcid.org/0009-0006-3246-8347)

Początkowy etap w rozwoju prawa autorskiego w radzieckiej Ukrainie w okresie międzywojennym

The initial stage in the development of copyright law
in Soviet Ukraine during the inter-war period

Streszczenie

Przedmiotem pracy są początki kształtowania się prawa autorskiego w Ukrainie w okresie międzywojennym. Celem jest wskazanie, iż pomimo że ustawodawstwo ukraińskie musiało wzorować się na ustawodawstwie radzieckim, to jednak zachowało ono pewne cechy samodzielności. Jak wykazuje autorka, ustawodawstwo to odbiegało od ówczesnych standardów międzynarodowych zawartych w Konwencji berneńskiej o ochronie praw autorskich. Autorka analizuje w artykule: okres przed powstaniem ustawy o prawie autorskim, prace nad ustawą „O prawie autorskim” i jej podstawowe założenia oraz zasady prawa autorskiego. W zakończeniu autorka dowodzi, porównując ukraińską ustawę „o prawie autorskim” z 6 lutego 1929 r. z radzieckimi ustawami: zwłaszcza ustawą o podstawach prawa autorskiego z 30 stycznia 1925 r. oraz dekretem o zasadniczych prawach autorskich z 16 maja 1928 r., że ukraińskie prawo autorskie, co do istoty, było mniej korzystne dla autorów niż prawo obowiązujące w Związku Radzieckim. Autorka wykazuje również, że pewne odrębności prawa ukraińskiego nie wpływały w istotny sposób na uprawnienia przyznawane autorom dzieł literackich i artystycznych.

Słowa kluczowe

rozwój prawa autorskiego w Ukrainie, monopole prawa autorskiego, uprawnienia majątkowe autorów.

Abstract

The subject of this paper are the beginnings of the formation of copyright law in Ukraine in the inter-war period. The aim is to show that although Ukrainian legislation had to model itself on Soviet legislation, it retained some characteristics of independence. As the author demonstrates, this legislation diverged from the international standards of the time contained in the Berne Convention for the Protection of Copyright. In the article, the author analyses the period before the creation of the Copyright Act, the work on the Copyright Act and the basic assumptions and principles of copyright law. In conclusion, the author argues that the Ukrainian copyright law of 6 February 1929, especially in comparison with the Soviet laws – the law on the foundations of copyright of 30 January 1925 and the decree on the fundamental rights of copyright of 16 May 1928 – was, in essence, less favourable to authors than the law in force in the Soviet Union. The author also shows that certain peculiarities of Ukrainian law did not significantly affect the rights granted to authors of literary and artistic works.

Keywords

development of copyright in Ukraine, copyright monopolies, economic rights of authors

I. Wstęp

Ewolucja prawa autorskiego w Ukrainie jest w Polsce mało znana, ponieważ brak w języku polskim literatury na ten temat, ponadto zaś w interesującym nas okresie międzywojennym ukraińskie prawo autorskie było uzależnione od prawa Związku Radzieckiego. Uważano więc, że wystarczy wiedza na temat radzieckiego prawa autorskiego, od którego prawo ukraińskie niewiele się różniło. W artykule niniejszym staram się jednak wykazać, że odrębność sytuacji gospodarczej w Ukrainie, a także względy kulturowe wpłynęły w istotny sposób na ukształtowanie się względnej samodzielności prawa autorskiego tego państwa.

Warto przypomnieć, że międzynarodowy system ochrony praw autorskich powstał 9 września 1886 r. wraz z podpisaniem Konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych. Była to pierwsza umowa w sprawie respektowania praw autorskich pomiędzy suwerennymi państwami¹.

W rozumieniu konwencji publikacja jest tylko wydaniem utworu. Wystawienie utworu na scenie, wykonanie publiczne dzieła muzycznego, wystawienie na wystawie dzieła sztuki plastycznej, wybudowanie dzieła architektonicznego nie jest publikacją. Krajem ojczystym (*pays d'origine*) utworu jest państwo, do którego należy twórca, dopóki utwór nie został opublikowany; odkąd utwór został opublikowany, jego ojczystym krajem jest to państwo, w którym nastąpiła pierwsza publikacja. Jeżeli publikacja (wydanie) nastąpiła w kilku krajach (czyli państwach) równocześnie, za kraj ojczysty uważa się ten, w którym okres ochrony jest najkrótszy².

Zasada ojczyzny utworu. Z art. 4 i 5 wynika nadto podstawowa zasada Konwencji, że prawo do ochrony we wszystkich krajach związkowych służy twórcom i ich prawnym następcom co do tych utworów (w art. 2 i 3 określonych), których krajem ojczystym jest jedno z państw związkowych, a zatem:

- a) co do utworów niewydanych, jeżeli ich twórcami są obywatele jednego z państw związkowych;
- b) co do utworów wydanych, jeżeli publikacja nastąpiła najpierw w jednym z państw związkowych.

Z tego wynika, że utwór wydany pierwotnie w jednym z państw związkowych, doznaje ochrony na podstawie Konwencji, choćby jego twórca był obywatelem nienależącym do Związku; np. obywatel Stanów Zjednoczonych, które wtedy jeszcze nie przystąpiły do Konwencji, może dla swego utworu mieć ochronę we wszystkich państwach związkowych, jeżeli wyda ten utwór po raz pierwszy w Anglii lub po raz pierwszy rów-

¹ W. Spasowicz, *Pisma*, t. 4, Petersburg: Księgarnia Br. Rymowicz 1892.

² *Polska ustawa o prawie autorskim i Konwencji Berneńskiej (z objaśnieniami prof. dr. Fryderyka Zolla)*, Warszawa 1926, s. 158.

nocześnie w Anglii i Stanach Zjednoczonych. Jednak jeżeli dzieło zostało wydane po raz pierwszy w państwie do związku nienależącym, nie będzie doznawało ochrony nawet wtedy, gdyby twórca był obywatelem jednego z państw związkowych³.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 konwencji minimalny czas trwania ochrony praw autorskich obejmuje życie autora i 50 lat po jego śmierci. Zgodnie z art. 7 ust. 8 w każdym odrębnym wypadku okres ochrony będzie regulowany przez prawo państwa, w którym żąda się ochrony. Jeżeli jednak ustawodawstwo tego państwa nie stanowi inaczej, okres ten nie będzie dłuższy od okresu w państwie pochodzenia dzieła. W swoim opracowaniu autorka wykazuje jednak, że te nowoczesne zasady nie znajdowały odzwierciedlenia w pierwszej ukraińskiej ustawie „o prawie autorskim” z dnia 6 lutego 1929 r.⁴

II. Okres przed powstaniem ustawy o prawie autorskim

Do końca XVIII w. w Ukrainie, która wówczas znajdowała się pod zaborem rosyjskim, prawo autorskie nie znajdowało żadnych obiektywnych przesłanek dla swego rozwoju, z uwagi na to, że wydawnictwa książkowe stanowiły wyłączny państwowy monopol rosyjski, a poza tym obowiązywała cenzura, brak twórczej konkurencji między wydawcami, a to nie sprzyjało rozwojowi prawa autorskiego. W okresie komunizmu wojennego, od czasu zdobycia władzy przez bolszewików i później w czasie wojny domowej w latach 1917–1922, podejmowano próby wprowadzenia norm prawnoautorskich odpowiadających poglądom bolszewików. Na przykład paragraf 7 Dekretu Tymczasowego Rządu Robotniczo-Chłopskiego Ukrainy „O Biurze Prasowym” stanowił: „Wszystkich pracowników Ukrainy zapraszamy do przesyłania do Biura prasowego różnych komunikatów, notatek i opisów pracy rewolucyjnej na Ukrainie oraz wydarzeń związanych z walką o wyzwolenie Ukrainy. Wszystkie przesłane materiały będą opłacane przez Biuro prasowe”⁵. W takiej sytuacji nie było podłoża dla tworzenia dzieł z inicjatywy twórców, lecz musiały one powstawać wyłącznie z nakazu przepisu. Wspierano autorów kierunku socjalistycznego, proletariackiego, wypłacano im wówczas znaczne honoraria, a ich prace ukazywały się w dużych nakładach. Anulowano następnie dziedziczość praw majątkowych. W Dekrecie Zgromadzenia Narodowego z 11 marca 1919 r. „O zniesieniu dziedziczenia” stwierdzono: „Prawo dziedziczenia, zarówno ustawowego, jak i duchowego, do całego majątku znajdującego się na terytorium Ukraińskiej Socjalistycznej Radzieckiej Republiki, bez względu na obywatelstwo spadkobier-

³ *Ibidem*, s. 159.

⁴ Pro awtorske prawo. Postanowa CWK i RNK USRR wid 6 lutoho 1929 r., Zb. Uz. 1929 r., widdił I, Nr 7, s. 55.

⁵ Sobranije uzakonienij i rasporiazenij Rabocze-kriestjanskogo prawitielstwa Ukrainy, 1919, Nr 2, s. 18.

ców, zostaje zniesione”⁶. Życie artystyczne w Ukrainie nie istniało, zaś jego regulacja została omówiona w uchwale Ogólnoukraińskiej Rady Artystycznej z dnia 22 marca 1919 r. „O trybie wydawania zarządzeń regulujących życie artystyczne Ukrainy”. Wszystkie zarządzenia regulujące twórczość artystyczną w dziedzinie literatury, muzyki, teatru, sztuk pięknych i kinematografii od strony materialnej (budynki, opał, instrumenty, nuty itp.) musiały być zatwierdzone przez Ogólnoukraińską Radę Sztuki i potwierdzone podpisami kierownika działu artystycznego, członka Rady i sekretarki⁷.

Dla wszystkich instytucji o charakterze sekcyjnym (literackim, teatralnym, muzycznym, plastycznym i kinematograficznym) Komitet Filmowy, a także lokalne wydziały i pododdziały wydają zarządzenia normatywne tylko w przypadku, gdy otrzymają odpowiednie instrukcje od Ogólnoukraińskiej Rady Sztuki⁸. Dzieła artystyczne nie mogły powstawać, bowiem nie mogły one być tworzone zgodnie z nakazami zarządzeń oraz instrukcji, dzieło to przede wszystkim twórczość własna.

Z uwagi na wskazane przepisy zarówno w tym okresie, jak i później rozwój jakiegokolwiek twórczości był zahamowany. W Uchwale Ogólnoukraińskiego Komitetu Filmowego z 2 kwietnia 1919 r. „O zakazie prywatnego filmowania i fotografowania imprez ulicznych, demonstracji itp.” stwierdzono: „Od dnia opublikowania niniejszej Uchwały na terenie całej Ukrainy zabronione jest jakiekolwiek prywatne filmowanie uliczne i fotografowanie imprez ulicznych, demonstracji, przemieszczeń wojsk itp.” I dalej: „Wszystkie uliczne filmy i sesje zdjęciowe będące w rękach prywatnych, wykonane po 1 stycznia 1919 roku, należy przedłożyć Ogólnoukraińskiemu Komitetowi. Niezastosowanie się do Uchwały pociąga za sobą przekazanie pod sąd Trybunału Rewolucyjnego i konfiskatę urządzeń”⁹. Są to kary za niezastosowanie się do uchwały, co wskazuje na jej charakter.

We wszystkich republikach Związku Radzieckiego, a także w Ukraińskiej Socjalistycznej Republice Radzieckiej obowiązywały radzieckie przepisy. Pierwszy sowiecki dekret o wynalazkach powstał w czerwcu 1919 r., po raz pierwszy wprowadzono autorские świadectwo zamiast patentu, a sam wynalazek stawał się własnością państwa¹⁰. Przepisy o wynalazkach były ogólnozwiązkowe i Ukraina była pozbawiona własnego prawa o wynalazkach oraz wynikach technicznej twórczości¹¹. W 1924 r. zostało wprowadzone Prawo patentowe i wynalazcze. Sowieckie państwo powróciło do patentów,

⁶ *Ibidem*, Nr 25, s. 380.

⁷ A.S. Sztefan, *Autorskie prawo i sumiżni prawa: osoblywosti prawowoji ochorony, zdzijsnennia ta zachystu*, Nacionalna Akademija Prawowych Nauk Ukrainy, Kyjiw 2017, s. 148.

⁸ Sobranije zakonienij i rasporiaženij Rabocze-kriestjanskogo prawitielstwa Ukrainy, 1919, Nr 33, s. 486. Wszystkie tłumaczenia dokumentów z języka ukraińskiego i rosyjskiego pochodzą od autorki.

⁹ *Ibidem*, Nr 34, s. 512.

¹⁰ O.Ł. Pidopryhory (red.), *Prawo intelektualnoji własności. Akademiiczny kurs*, Kyjiw 2004, s. 40.

¹¹ *Ibidem*, s. 47.

z tym że wprowadziło przeniesienie patentu na swoją korzyść, a jeśli nie było możliwe osiągnięcie porozumienia z właścicielem patentu, patent był wydawany na 15 lat.

Obowiązywał zakaz prowadzenia wszelkich amatorskich teatrów, grup, koncertów. Rozkaz Ludowego Komisariatu Oświaty z 1 lipca 1920 r. zalecał: „powstrzymanie i zakazanie wszelkiej prywatnej inicjatywy w działalności teatralnej: występów całych grup, organizowania prywatnych przedstawień i koncertów, zamiast nich urządzić koncerty cykliczne i spotkania performatywne”¹². Brak respektowania podstawowych praw twórcy dzieła powodował, że nie byli oni zainteresowani przedstawianiem swoich dzieł.

Tworzenie dzieł sztuki kontrolowano też dekretem z dnia 11 marca 1921 r. „O zakupie kosztowności muzealnych dla muzeów państwowych od osób prywatnych”. Rada Komisarzy Ludowych uchwaliła: „Wszystkie znaczące zabytki, przedmioty starożytności oraz różne rzeczy mające wartość dla muzeów ZSRR są uznawane za dobra narodowe i przekazywane do zarządzenia Ogólnoukraińskiemu Komitetowi Ochrony Zabytków, Starożytności i Przyrody oraz jego lokalnym organom (VUKOPPSHS). Niektóre rzeczy ważne dla muzeów powinny być dla nich kupowane przez Państwowy Komitet Oświatowo-Naukowy Ukrainy i jego lokalne organy w celu wypłacenia właścicielom wynagrodzenia z tego tytułu”¹³.

Nabycie proponowanej pozycji było rozpatrywane przez komisję, zaś w przypadku wyjątkowej wartości artystycznej lub naukowej przedmiotu wystawionego na sprzedaż lub w przypadku braku porozumienia ze sprzedającym co do ceny komisja miała prawo do zajęcia przedmiotu do czasu rozstrzygnięcia sprawy przez VUKOPPSHS. W takich wypadkach zarząd VUKOPPSHS miał prawo postanowić o przymusowym wywłaszczeniu rzeczy za wypłatą wynagrodzenia właścicielowi. Wywłaszczenie twórcy z dzieł sztuki wskazuje na taki charakter Komitetu, który twórcę traktował przedmiotowo¹⁴.

W dniu 14 czerwca 1921 r. wydano Regulamin Narodowej Akademii Nauk „O Wszechukraińskiej Akademii Nauk”, w którym wśród szczególnych praw Akademii wymieniono: „Akademia otrzymuje za pośrednictwem odpowiednich organów państwowych 12 egzemplarzy wszystkich publikacji drukowanych wydanych na Ukrainie i za granicą, które są rozprowadzane na Ukrainie przez organy państwowe”¹⁵.

Uchwała z dnia 4 sierpnia 1921 r. „O trybie korzystania z widowisk publicznych” RNC stanowi: „Eksploracja widowisk w klubach różnych instytucji i organizacji po-

¹² Zbirnyk uzakoneń ta rozporiadzeń Wseukrajinskoho rewolucijnoho komitetu, 1920, Nr 4, s. 121-122.

¹³ T.M. Wachoniewa, *Awtorske prawo i sumižni prawa w Ukraini: nawczalnyj posibnyk*, Kyjiw: Dakor 2019, s. 576.

¹⁴ W. Drobjasko, *Do istoriji awtorskoho prawa w Ukrainie 20-ch rokiw XX stolittia*, „Teorija i praktyka intelektualnoji własnosti” 2005, nr 6, s. 3.

¹⁵ Zbirnyk zakoniw i rozporiadzeń Robitnyczo-selanškoho uriadu, 1921, Nr 11, s. 358.

winna odbywać się tylko za zgodą Naczelnej Rady Politycznej i jej organów terenowych oraz zgodnie z ich zaleceniami”¹⁶.

Przewidywano również dodatkową nagrodę za prace, które będą wysłane bezpośrednio do Wsewydawu¹⁷.

W dniach od 3-6 kwietnia 1924 r. w Charkowie odbył się I Ogólnoukraiński Zjazd Pisarzy „Pług”, na którym wysłuchano raportu ukraińskiego pisarza Hnata Hotkiewicza o prawie autorskim¹⁸. Uchwałą Narkomoswity z 22 czerwca 1925 r. pisarz W. Samiilenko otrzymał jednorazowe świadczenie w wysokości 300 rubli oraz dożywotnią emeryturę osobistą¹⁹.

III. Prace nad ustawą „O prawie autorskim” i jej podstawowe założenia

Wzorcem dla ukraińskiego ustawodawstwa autorskiego było prawo autorskie ZSRR²⁰, które zarówno zagadnienie samego naruszenia prawa autorskiego, jak i odpowiedzialność za takie naruszenie przenosi na zupełnie inną płaszczyznę, motywując to szczególnymi warunkami budownictwa socjalistycznego. Trudno dopatrzeć się jednak związku pomiędzy poglądami doktryny i orzecznictwa sowieckiego a polityczną czy społeczną potrzebą proletariatu, właśnie w dziedzinie ochrony twórczości artystycznej.

Praktyka sądów sowieckich wielokrotnie ustalała, że wydanie utworu bez wiedzy i zgody autora uprawnia go jedynie do żądania wynagrodzenia. Dla przykładu można przytoczyć orzeczenie dotyczące sprawy, w której wydanie rękopisu nastąpiło bez zgody autora. Sąd uznał, że autor, formalnie rzecz biorąc, ma prawo bądź zakazać puszczania książki w obieg, bądź żądać zapłaty normalnego honorarium. Jednak gdy rękopis, po dokonaniu odpowiedniej korekty, został już złożony i gotowy do wydania, Sąd uważa wstrzymanie druku i wydawnictwa za niewskazane, gdyż może to wydawcę narazić na znaczne szkody i straty. Dlatego też autor powinien otrzymać normalne honorarium i do tego ograniczyć swoje pretensje. Należy przy tym zaznaczyć, że ogólna tendencja orzecznictwa sowieckiego zmierzała do wynagrodzenia jedynie realnej i rzeczywiście utraconej korzyści.

Moralne prawo twórcy nie odgrywało w ZSRR żadnej roli, przeciwnie – pojęcie to uległo w państwach Związku Radzieckiego tak znacznej deformacji, że całe zagadnienie rozpatrywane było na płaszczyźnie prawa majątkowego autora.

¹⁶ *Ibidem*, Nr 15, s. 502.

¹⁷ Biuletень Narkomoswity, 1921, Nr 9, s. 16.

¹⁸ „Szlach do komunizmu” 1924, nr 5.

¹⁹ „Biuletень Narkomoswity” 1925, nr 6, s. 21.

²⁰ J. Lesman, *Prawo autorskie w Z.S.R.R.*, „Palestra” 1934, nr 5, s. 286-292, nr 6-7, s. 399-413, nr 8, s. 493-507. 21 Postanowienie Kom. Lud. Oświaty U.S.R.R. z dnia 9 IX 1930 r.

Odpowiedzialność za zapłatę honorarium przy bezprawnym korzystaniu z prawa autorskiego obciąża odpowiednią organizację wydawniczą, widowiskową i in., przy czym organizacja ta zachowuje prawo regresu w stosunku do osób, które dopuściły się pogwałcenia prawa autorskiego. Analogiczne przepisy zawiera prawo ukraińskie²¹.

Jak jednak w świetle przytoczonych wyżej przepisów wygląda godność autora, którego prawa osobiste mogą być podeptane za cenę ustaloną przez ustawę jako zapłatę i czy sztuczne przerzucenie zagadnienia praw osobistych do kategorii praw majątkowych może zmienić tę sytuację?

Ciekawy jest w tej kwestii wyrok Sądu Najwyższego Ukraińskiej SRR²¹ zawierający następujący ustęp: „Przysługujące autorowi prawo do zmiany i opracowania utworu, który ukazuje się pod jego nazwiskiem, wypływa z samej istoty prawa autorskiego i ochrona sądowa nie może być tutaj uzależniona od tego, czy samowolne zmiany były przydatne, czy były one podyktowane prawidłową kalkulacją gospodarczą wydawcy i czy autor poniósł z tego powodu straty materialne. Inną jest rzeczą, jakie właściwie skutki płyną z pogwałcenia umowy, którego w sprawie niniejszej dopuścił się W. U. F. K. U. W tym bowiem konkretnym wypadku należy podzielić pogląd Sądu Okręgowego, że pogwałcenie umowy nie może spowodować jej rozwiązania i zdjęcia filmu z ekranu. Autor ma prawo żądać usunięcia z filmu jego nazwiska, jest natomiast rzeczą niemożliwą zdjęcie z ekranu filmu, na który wydano znaczną kwotę i który reprezentuje określoną wartość artystyczną. Wyrok ten ze względu na swoją sprzeczność z przytoczonym wyżej poglądem orzecznictwa wcześniejszego przypomina inny wyrok, który zapadł w Paryżu, w sprawie bardzo podobnej, wytoczonej przez komediopisarza Bersteina przeciwko firmom Matador-Film i Pathé Cinéma. Sąd paryski, odrzucając powództwo Bersteina, kierował się zapewne, tak jak i sąd moskiewski, względami natury gospodarczej.

Również w prawodawstwie radzieckim ustawowa ochrona praw osobistych twórcy przedstawiona została w sposób niejasny i budzący znaczne wątpliwości. Niekonsekwentnie orzecznictwo wprowadziło jeszcze większy bezład i chaos do sfery omawianych zagadnień. Dekret autorski R. S. F. R. R. stanowi, że prawo autorskie chronione jest przed naruszeniem również i w tych wypadkach, gdy z naruszeniem tym nie łączy się określony interes majątkowy”. Podstawy prawa autorskiego zapewniają twórcy wyłączne prawo do publikowania dzieła pod własnym nazwiskiem, pod pseudonimem lub też anonimowo. Wyjaśnienie pseudonimu lub anonimu stanowi pogwałcenie prawa autorskiego. Przy zapożyczeniach powinno być podano źródło zapożyczenia i nazwisko autora oryginału. Autor, w zasadzie, ma wyłączne prawo do publikowania utworu, jak również do wystawienia niewydanego i publicznie niewykonanego utworu scenicznego. Po śmierci twórcy wydawca nie ma prawa dokonywać w utworze ani w jego tytule

²¹ Sprawa Nr. 4639 – 1928 r., podaję za: J. Lesman, *op. cit.*, s. 504.

żadnych zmian, skrótów ani uzupełnień. Wszystkie te dyspozycje prawodawcy odnoszą się wyraźnie do praw osobistych, pozbawione są jednak, w gruncie rzeczy, jakichkolwiek sankcji²².

Dnia 30 stycznia 1925 r. KC i RNA Związku SRR przyjęły uchwałę „O podstawach prawa autorskiego”²⁴.

Podstawy prawa autorskiego w nowym wydaniu zostały zatwierdzone uchwałą KC i RNA ZSRR z dnia 16 maja 1928 r.²³ Chociaż akty te przewidywały możliwość przymusowego zakupu praw autorskich do dowolnego dzieła decyzją rządu ZSRR, uznano to za środek tymczasowy, który prawie nigdy nie był stosowany. Wszystkim autorom przyznano wyłączne prawo do ich utworów, które zgodnie z ustawą z 1925 r. obowiązywało przez 25 lat od momentu pierwszej publikacji lub pierwszego publicznego wykonania utworu, a od 1928 r. stało się prawem dożywotnim autora odpowiednio dla większości prac. Korzystanie z utworów było dozwolone jedynie na podstawie umów z autorami²⁴.

Zgodnie z Podstawami prawa autorskiego ZSRR z dnia 8 grudnia 1925 r. Rada Komisarzy Ludowych ZSRR przyjęła uchwałę „O opłatach autorskich za publiczne wykonania utworów dramatycznych i muzycznych”²⁵. Główne postanowienia dotyczyły tego, że wysokość wynagrodzenia autorskiego za publiczne wykonanie utworów dramatycznych, muzycznych, muzyczno-dramatycznych, choreograficznych i pantomimy, a także warunki i tryb jego wypłaty ustalane były w porozumieniu autora z administracją przedsiębiorstw teatralnych i organizatorami występów.

Zarekomendowano Narodowej Radzie Ludowej wydanie instrukcji w sprawie wykonania przedmiotowej uchwały. Instrukcja Ludowego Komisariatu Ukraińskiej SRR „W sprawie trybu uiszczania opłat z tytułu praw autorskich za publiczne wykonania utworów dramatycznych i muzycznych” została zatwierdzona 19 kwietnia 1926 r.²⁶

Zgodnie z Instrukcją wszystkie plakaty teatralne, reklamy, programy itp., wydawane przez przedsiębiorstwa teatralne i inne instytucje lub osoby, musiały wyraźnie określać: jeśli utwory są oryginalne – nazwisko autora; w przypadku przetłumaczonych prac oprócz nazwiska autora – nazwisko tłumacza; w przypadku utworów przerobionych lub wyreżyserowanych poza nazwiskiem autora – nazwisko autora inscenizacji²⁹.

²² J.M. Doliński, K. Potapenko, *Refleksje nad tendencjami rozwojowymi ukraińskiego prawa autorskiego z polskiej perspektywy prawnoporównawczej*, “Problemy współczesnego prawa międzynarodowego, europejskiego i porównawczego” 2014, vol. XII. 24 Zb. Zak. SRSR, 1925 r, Nr 7, s. 67.

²³ *Ibidem*, 1928 r, Nr 27, s. 246.

²⁴ A.P. Siergiejew, *Prawo intelektualnej sobstwiennosti w Rossijskiej Fiedieracyi. Uczebnik*, 2-je izd., pierierab. I dop, M.: TK Wiełbi, 2004, s. 38.

²⁵ Zbirnyk uzakoneń ta rozporiadzeń Robitnyczo-selanśkoho uriadu Ukrainy, 1925, Cz. 100, s. 550.

²⁶ *Ibidem*, 1926, Widdił druhyj Nr 11, s. 37. 29 O. Semkiw, R.S. Szandra, *Intelektualna własnist’: pidrucznyk dla studentiw*, Lwiv: Halyćkyj drukar 2015, s. 280.

IV. Założenia i zasady prawa autorskiego

Dnia 6 lutego 1929 r. CKW i RSC ZSRR przyjęły ustawę „O prawie autorskim”²⁷ – pierwszą ustawę Ukraińskiej Socjalistycznej Radzieckiej Republiki o prawie autorskim. W preambule zauważono, że „rozwój kultury, a w szczególności rozwój kultury mniejszości narodowych wymaga pomocy i pobudzenia twórczości, a to powoduje konieczność obrony praw twórcy”²⁸.

Ustawa o prawie autorskim USRR składała się z 32 artykułów, które zawierały postanowienia „Podstaw prawa autorskiego ZSRR” z 1928 r.

Prawa autorskie do utworów opublikowanych i niepublikowanych na terytorium USRR lub innych republik związkowych przyznawano autorom i ich następcom prawnym, niezależnie od ich obywatelstwa (art. 1). Prawa autorskie do utworu, który został opublikowany lub udostępniony publicznie w jakiegokolwiek formie za granicą, były uznawane tylko wtedy, gdy istniała specjalna umowa między ZSRR a odpowiednim państwem i w granicach określonych przez taką umowę (art. 2). Jeśli takiej umowy nie było, prawa autorskie twórcy nie podlegały ochronie. Następcy prawni autora, oprócz samego autora i jego spadkobierców, nie mieli prawa do utworu, który został opublikowany lub znajdował się w innej przedmiotowej postaci za granicą (art. 3). Art. 4 wskazuje, że utwory chronione prawem autorskim, to przede wszystkim przemówienia ustne, prace pisane, tłumaczenia. Ochronie podlegały także utwory dramatyczne, muzyczno-dramatyczne, choreograficzne, kinematograficzne i itp. (art. 4).

Prawa autorskie do utworu zbiorowego dwóch lub więcej autorów przysługiwały im wszystkim, niezależnie od tego, czy utwór ten stanowił jedną niepodzielną całość, czy też składał się z części, z których każda zachowała niezależne znaczenie. Relacje współautorów zostały określone przez ich umowy (art. 5). Autorzy zbiorów utworów niechronionych prawem autorskim dysponowali prawami autorskimi do tych zbiorów, o ile samodzielnie przetwarzali te utwory²⁹. Autor zbioru utworów chronionych prawem autorskim posiadał autorskie prawa majątkowe do takiego zbioru, pod warunkiem poszanowania praw autorów utworów wchodzących w skład zbioru (art. 6).

Autorowi przysługiwało wyłączne prawo publikowania swojego utworu pod własnym nazwiskiem lub pod pseudonimem lub bez imienia i nazwiska (anonimowo) oraz w terminie określonym przez prawo do zwielokrotniania i rozpowszechniania go na wszelkie dozwolone przez prawo sposoby, a także do odnoszenia korzyści majątkowych z określonego prawa wyłącznego (art. 7).

²⁷ Zb. Uz. USRR, 1929, Nr 27, s. 55.

²⁸ S.B. Bondarenko, *Awtorske prawo ta sumizni prawa*, Kyjiw 2008, s. 288.

²⁹ W. Konowalenko, *Awtorske prawo: awtoru, redaktoru, wydarcu*, Charkiw: Faktor 2007, s. 496.

Autorowi nieopublikowanego utworu przysługiwało wyłączne prawo majątkowe do jego publicznego wykonania³⁰. Co do niepublikowanych, ale przynajmniej raz wykonanych publicznie dzieł, należy dopuścić ich publiczne wykonanie bez zgody autora, ale za opłatą na jego rzecz, autor opublikowanego utworu nie miał prawa zakazać jego publicznego wykonania, ale zachował prawo do wynagrodzenia (art. 8).

W przypadku gdy autor nie wyraził zgody na adaptację utworu fabularnego na scenariusz teatralny lub filmowy i odwrotnie albo utworu dramatycznego na scenariusz filmowy i odwrotnie, zgodę na takie adaptacje mógł wydać Ludowy Komisariat ds. Edukacji Ukraińskiej SRR, jeżeli adaptacja miała być wydana na terytorium Ukraińskiej SRR, z wynagrodzeniem twórcy (art. 9). Ingerencja w dzieło twórcy w celu jego zmiany wskazywała na brak podstawowej ochrony prawa autorskiego samego twórcy.

Zgodnie z ogólną zasadą prawa autorskie przysługiwały twórcy dożywotnio (art. 10). Czas trwania praw autorskich do utworów choreograficznych i pantomimicznych, scenariuszy kinematograficznych i filmów wynosił 10 lat (art. 11), do utworów fotograficznych i dzieł uzyskanych metodami zbliżonymi do fotografii, do poszczególnych obrazów – 5 lat, do zbioru obrazów – 10 lat. W celu zachowania praw autorskich fotografa do utworów fotograficznych każdy egzemplarz musiał wskazywać: firmę lub imię, nazwisko i miejsce zamieszkania fotografa, rok wydania utworu fotograficznego (art. 12).

Zgodnie z ogólną zasadą prawo autorskie przechodzi na spadkobierców na okres 15 lat, począwszy od 1 stycznia roku śmierci twórcy, z wyjątkiem ustanowionych szczególnych okresów ochrony, z których część czasu ochrony pozostała po śmierci autora przeszła na spadkobierców. Wycena pieniężna praw autorskich, które przeszły na spadkobierców twórcy, nie została uwzględniona w ogólnej wycenie spadku przy obliczaniu podatku od spadków (art. 15).

„Jeżeli z powodu ucisku politycznego lub kulturowego w czasach przedrewolucyjnych twórca lub jego spadkobiercy zostali pozbawieni możliwości korzystania z praw autorskich, to moment rozpoczęcia biegu okresu, w którym prawa autorskie przechodzą na spadkobierców twórcy, liczy się od momentu, w którym stało się możliwe korzystanie z praw autorskich. Niemożność korzystania z praw autorskich, a także okres, od którego korzystanie stało się możliwe, ustala Ludowy Komisariat Oświaty URSR”³¹. Zgodnie z tym przepisem w uchwale Ludowego Komisariatu Ukraińskiej SRR z dnia 16 września 1929 r. „O przedłużeniu okresu korzystania z praw autorskich spadkobiercom pisarzy: Mychajła Kociubyńskiego, Marka Kropywnyckiego, Mychajła Staryckiego, Iwana Tobi-

³⁰ Ł. Mamczur, *Ewolucja zakonodawstwa pro awtorske prawo w Ukrajini*, Kyjiw 2017, s. 8-17.

³¹ Pro awtorske prawo ta pro Litfond. Postanowy i widomeczy rozporiadżennia, Radianske budiwnyctwo i prawo, Kyjiw 1936, s. 24.

lewicza i kompozytora Mykoła Łysenki”, odnotowano, że w wyniku ucisku politycznego i kulturowego czasów przedrewolucyjnych ukraińscy pisarze Mychajło Kociubyński, Marko Kropywnycki, Mychajło Starycki, Iwan Tobilewicz i kompozytor Mykoła Łysenko oraz ich spadkobiercy zostali pozbawieni możliwości pełnego korzystania z praw autorskich, a biorąc pod uwagę fakt, że spadkobiercy wymienionych pisarzy, nawet po wydaniu przez władze sowieckie ustawy o prawie autorskim, nie mogli w pełni korzystać z tego prawa, ponieważ minęły jego ustalone terminy, Ludowy Komisariat Oświaty ZSRR, na podstawie uchwały KC i Komitetu Narodowego ZSRR z dnia 12 czerwca 1929 r. W sprawie zmiany uwagi do art.

15 uchwały „O prawie autorskim” postanowiono:

W celu przedłużenia okresu korzystania z praw autorskich:

1. dla spadkobierców Mychajła Kociubyńskiego – do 1 stycznia 1939 r.;
2. dla spadkobierców Marka Kropywnyckiego – do 1 stycznia 1937 r.;
3. dla spadkobierców Mychajła Staryckiego – do 1 stycznia 1936 r.;
4. dla spadkobierców Iwana Tobilewicza – do 1 stycznia 1936 r.;
5. dla spadkobierców Mykoły Łysenki – do 1 stycznia 1939 r.

Jak widzimy prawa autorskie były przyznawane każdemu twórcy w sposób indywidualny.

Odnosnie do spadkobierców Mychajła Kociubyńskiego, którzy zrzekli się praw autorskich, uchwała Ludowego Komisariatu Ukraińskiej SRR przyznała prawo korzystania z tantiem za twórczość Mychajła Kociubyńskiego do 1 stycznia 1939 r. Komitetowi Utrwalenia Pamięci Pisarza Mychajła Kociubyńskiego. Kwoty honorariów wskazanych pisarzy musiały zostać wypłacone ich spadkobiercom³².

Prawa autorskie mogły być częściowo lub w całości przekazane na podstawie umowy wydawniczej, na podstawie testamentu lub w inny legalny sposób³³. Umowa o przeniesienie praw autorskich musiała być zawarta na piśmie, a także zawierać dokładne pouczenie o charakterze i warunkach korzystania z praw autorskich. Niezastosowanie się do pisemnej formy pozbawiało stronę prawa powoływania się w razie sporu na zeznania świadków co do potwierdzenia zawarcia umowy, ale nie pozbawiało ich prawa do przedstawienia dowodów pisemnych. Pisemna forma umowy była dowolna w przypadku publikacji utworów w periodykach i słownikach encyklopedycznych (art. 16).

Zgodnie z umową wydawniczą autor przenosił na wydawcę prawo wydawania i rozpowszechniania swojego utworu, a wydawca zobowiązywał się na własny koszt wydać ten utwór i podjąć działania w celu jego rozpowszechniania. Umowa wydawnicza musiała określać: przewidzianą w umowie liczbę wydań, wielkość nakładów tych

³² Biuł. NKO USRR, 1929, Nr 38 (177), s. 521.

³³ R.B. Szyszka, *Prawo intelektualnoji własnosti: pohlad na problemu*, „Prawo Ukrainy” 1999, s. 57-59.

wydań, wysokość honorarium autorskiego, termin publikacji wydań, okres obowiązywania umowy (art. 17).

Umowy wydawnicze z wydawnictwami państwowymi, wydawnictwami organizacji partyjnych, zawodowych, spółdzielczych i publicznych zawierane były bezterminowo. Umowy wydawnicze z wydawnictwami prywatnymi mogły być zawierane na okres do 5 lat (art. 18).

Twórca mógł przenieść prawo do publicznego wykonywania utworów dramatycznych, muzycznych, muzyczno-dramatycznych, kinematograficznych, choreograficznych i pantomim na organy państwowe na czas określony lub bezterminowy, na inne organizacje i osoby fizyczne na okres nie dłuższy niż 2 lata, przy czym pozwalano na wykonanie nie więcej niż 50 występów publicznych (art. 21).

W braku postanowienia w umowie o terminie publicznego wykonania utworu, instytucje, organizacje i osoby, które nabyły prawo do publicznego wykonania, były zobowiązane do publicznego wykonania:

- utworów dramatycznych i muzycznych, pantomim – w ciągu roku;
- utworów muzyczno-dramatycznych, kinematograficznych i choreograficznych – w ciągu 1,5 roku od dnia podpisania umowy lub otrzymania utworu od twórcy po podpisaniu umowy (art. 22).

Jeżeli publikacja lub publiczne wykonanie utworu nie nastąpiły w terminie określonym w ustawie lub umowie, wydawnictwa, instytucje, organizacje i osoby, które zawarły odpowiednie umowy, były zobowiązane do zapłaty twórcy pełnego przewidzianego w umowie wynagrodzenia, a umowa, na wniosek autora, była rozwiązywana³⁴.

Dopuszczano zawarcie umowy, w ramach której autor zobowiązał się do stworzenia i złożenia w wydawnictwie utworu w określonym czasie i w określonej formie. Zawierając taką umowę, autor przenosił tym samym na wydawnictwo wyłączne prawo do publikacji określonego utworu (art. 24). Wydawcy, instytucje, organizacje i osoby fizyczne mogły przenosić nabyte od autora prawa do publikacji lub publicznego wykonania utworów na innych wydawców, instytucje, organizacje i osoby fizyczne wyłącznie za pisemną zgodą autora lub jego następców prawnych (art. 25).

Twórca miał prawo do pełnego zbioru swoich utworów obejmującego utwory, których prawo do publikacji lub publicznego wykonania przeniósł na dowolne wydawnictwa, organizacje lub osoby (art. 26).

Wydawca i firma rozrywkowa nie mieli prawa według własnego uznania dokonywać jakichkolwiek skrótów, uzupełnień i innych zmian za życia autora bez jego zgody, zarów-

³⁴ W. Drobiazko, *Do istorii awtorskocho prawa w Ukrainie 20-ch rokiw XX stolittia*, „Teorija i praktyka intelektualnoji własnosti” 2005, Nr 6, s. 9.

no co do samego utworu i jego tytułu, jak i wskazania w nim nazwiska autora. Wydawca nie miał prawa za życia autora dodawać ilustracji do utworów bez jego zgody (art. 27).

Wydawnictwa, organizacje i osoby, które nabyły prawa autorskie, miały prawo zgodnie z prawem chronić je przed autorem i osobami trzecimi (art. 28).

Uchwałą Rady Komisarzy Ludowych ZSRR prawo do publikowania na terytorium ZSRR wszelkich utworów, w tym będących przedmiotem prawa autorskiego, mogło zostać uznane za wyłączne prawo państwa w następujących przypadkach:

- gdy utwór został opublikowany po raz pierwszy na terytorium ZSRR lub gdy znajdował się na tym terytorium w formie: rękopisu, szkicu lub w innej obiektywnej formie;
- gdy twórczość ukraińskiego pisarza wychodzi poza granicami kraju, niezależnie od języka, w jakim ta praca została opublikowana.

Uznaniu wyłącznego prawa Ukraińskiej SRR do wydawania dzieł podlegających prawu autorskiemu towarzyszyło wniesienie opłaty na rzecz autora, której wysokość została ustalona przez Ludowy Komisariat Oświaty Ukraińskiej SRR w porozumieniu z Ludowym Komisariatem ds. Finansów Ukraińskiej SRR (art. 30).

Uchwałą Rady Komisarzy Ludowych ZSRR (art. 31) prawo do publikowania, ponownego publikowania i publicznego wykonywania tłumaczeń różnych dzieł na język ukraiński mogłoby zostać uznane za monopol państwowy.

Po wygaśnięciu praw autorskich utwory, z wyjątkiem utworów uznanych za własność państwową, mogły być reprodukowane, publikowane, rozpowszechniane, wykonywane bez ograniczeń przewidzianych w ustawie³⁵.

Ustawa KC i Komitetu Narodowego Ukraińskiej SRR „O prawie autorskim” stała się źródłem i potężnym bodźcem do dalszego rozwoju prawa autorskiego na Ukrainie. Pierwszym aktem normatywnym przyjętym w celu jego realizacji była uchwała Ludowego Komisariatu Ukraińskiej SRR z dnia 22 kwietnia 1929 r. „O honorarium autora za publiczne wykonywanie utworów dramatycznych, muzycznych, kinematograficznych i innych”³⁶. Uchwałą Narkomoswity URSR z dnia 26 września 1929 r. „O minimalnych stawkach honorariów autorskich i normie rozpowszechniania”³⁷ ustalono określone stawki wynagrodzenia autorskiego, które jeśli umowa nie przewidywała stawek wyższych, wypłacane były, gdy nakład nie przekraczał ustalonych norm.

³⁵ W. Melnyk, *Istoryko-prawowi aspekty wynyknennia ta rozwytku zakonodawstwa stosowno awtorśko-ho prava w Ukraini*, „*Intelektualna własnist*” 2004, s. 8-11.

³⁶ Zbirnyk zakoniv ta rozporiadzeń Robitnyczo-selansko-ho uriadu Ukrainy, 1929, Widdił druhyj, Nr 12, s. 52.

³⁷ *Ibidem*, Nr 25, s. 120.

V. Zakończenie

Rozwój ukraińskiego prawa autorskiego w okresie sowieckim związany jest z wpływem podstaw prawa autorskiego Związku Radzieckiego z 1925 i 1928 r., a także ustawy URSR „O prawie autorskim” z 6 lutego 1929 r. Te akty prawne odpowiadały duchowi swoich czasów w Związku Radzieckim. W porównaniu z okresem komunizmu wojennego etap ten należy uznać za okres stopniowego przywracania i rozszerzania ochrony praw autorskich.

Ustawodawca sowiecki wprowadził nieznanym ówczesnym państwom zrzeszonym w Konwencji berneńskiej system praw autorskich jako system pełnych lub ograniczonych czasowo monopoli państwowych na dzieła nauki, literatury i sztuki, jak w dekreście o państwowym wydawnictwie z 29 grudnia 1917 r.³⁸ Dodać należy, że ustawodawstwo rosyjskie zawierało rozwiązania korzystniejsze dla autorów niż ustawodawstwo ukraińskie. W konsekwencji autorzy stawali przed trudnym wyborem: albo publikować w języku ojczystym i pozbawić się wielu praw autorskich albo też publikować w języku rosyjskim i zabezpieczyć dla siebie możliwie najwięcej praw autorskich. Dzieła napisane w języku rosyjskim były przy tym znacznie szybciej publikowane niż w języku ukraińskim, a ponadto za dzieła w języku rosyjskim autorzy otrzymywali znacznie wyższe honorarium niż za dzieła napisane w języku ukraińskim.

W porównaniu z ustawami Związku Radzieckiego (dekretem o państwowym wydawnictwie z 29 grudnia 1917 r., dekretem o uznaniu dzieł naukowych, literackich, muzycznych i artystycznych za mienie państwowe z 26 listopada 1918 r., ustawą o podstawach prawa autorskiego z 30 stycznia 1925 r., dekretem o zasadniczych prawach autorskich z 16 maja 1928 r.³⁹) ustawa Ukraińskiej Republiki „O prawie autorskim” z 6 lutego 1929 r. miała wspólne cechy, ale też się różniła.

Wspólną cechą ustawy „O prawach autorskich” z 6 lutego 1929 r. oraz dekretu o zasadniczych prawach autorskich z 16 maja 1928 r. jest art. 3: „Autor, który jest obywatelem Związku Radzieckiego oraz jego spadkobiercy w zakresie pracy, która została opublikowana w obcym państwie lub istnieje w formie rękopisu, szkicu lub w innej obiektywnej formie na terytorium obcego państwa, niezależnie od tego, czy istnieje między Związkiem SRR i tym państwem porozumienie, przewidziane w art. 2, ma prawo do obrony praw autorskich na terytorium Ukraińskiej SRR. Jednak następcy prawni autora, oprócz spadkobierców, nie mają prawa do obrony autorskiego prawa prac, określonych w tym artykule, na terytorium Ukraińskiej SRR”, a w dekreście: „na terytorium Związku SRR”.

³⁸ L. Górnicki, *Rozwój idei praw autorskich od starożytności do II wojny światowej*, Wrocław 2013, s. 209.

³⁹ *Ibidem*, s. 211.

Wspólny jest też art. 8 mówiący o tym, że autorowi niepublikowanego utworu dramatycznego, muzycznego, muzyczno-dramatycznego, pantomimy, choreograficznego i kinematograficznego przysługuje wyłączne prawo do publicznego wykonania swojego utworu.

Natomiast ustawa „O prawie autorskim” z 6 lutego 1929 r. zawiera odrębne artykuły, różniące ją od ustawy o podstawach prawa autorskiego z 30 stycznia 1925 r. oraz od dekretu o zasadniczych prawach autorskich z 16 maja 1928 r. Na przykład art. 21 ustawy „O prawach autorskich” mówi, że autor może przenieść prawo do publicznego wykonywania utworów dramatycznych, muzycznych, muzyczno-dramatycznych, kinematograficznych oraz choreograficznych i pantomimy na organy państwowe na określony termin lub bezterminowo. Artykuł 23 natomiast stanowi, że kiedy publikacja pracy lub publiczne wykonanie utworu dramatycznego, muzycznego, muzyczno-dramatycznego, kinematograficznego i choreograficznego, a także pantomimy nie nastąpiła w terminie określonym w ustawie lub w umowie, to wydawnictwa, instytucje, organizacje i osoby prywatne, które zawarły stosowne umowy, są zobowiązane uiszczyć autorowi w całości określone wynagrodzenie, a umowa na wniosek autora zostaje rozwiązana.

Także art. 31 tejże ustawy mówi, że prawo do publikowania, ponownego publikowania i publicznego wykonywania tłumaczeń różnych utworów na język ukraiński może zostać uznane za monopol państwowy uchwałą Rady Komisarzy Ludowych Ukraińskiej SRR.

Artykuł 20 dekretu o zasadniczych prawach autorskich z 16 maja 1928 r. mówi, że prawa autorskie do każdego utworu mogą zostać wykupione siłą przez rząd ZSRR lub rząd tej republiki związkowej, na której terytorium utwór został po raz pierwszy opublikowany lub ma postać rękopisu, szkicu lub w innej obiektywnej postaci.

Zauważoną w trakcie badań tej problematyki specyfiką jest przyznawanie przez prawo ukraińskie indywidualnych monopolu dla twórców, co odbiegało od regulacji samej ustawy „O prawie autorskim”. Od woli właściwych władz państwowych zależało, komu taki monopol został przyznany. Była to więc kwestia uznania.

Bibliografia

I. Akty prawne

Postanowienie Kom. Lud. Oświaty U.S.R.R. z dnia 9 IX 1930 r.

Pro awtorske prawo. Postanowa CWK i RNK USRR wid 6 lutoho 1929 r., Zb. Uz. 1929 r., widdil I.

Sobranije uzakonienij i rasporiaženij Rabocze-kriestjanskogo prawitielstwa Ukrainy, 1919, Nr 2.

Sobranije uzakonienij i rasporiaženij Rabocze-kriestjanskogo prawitielstwa Ukrainy, 1919, Nr 25.

Sobranije uzakonienij i rasporiaženij Rabocze-kriestjanskogo prawitielstwa Ukrainy, 1919, Nr 33

- Sobranije uzakonienij i rasporiazenij Rabocze-kriestjanskogo prawitelstwa Ukrainy, 1919, Nr 34.
- Zbirnyk uzakoneń ta rozporiadzeń Wseukrajnśkoho rewolucijnoho komitetu, 1920, Nr 18.
- Zbirnyk uzakoneń ta rozporiadzeń Wseukrajnśkoho rewolucijnoho komitetu, 1920, Nr 4.
- Zbirnyk zakoniw i rozporiadzeń Robitnyczo-selanśkoho uriadu, 1921, Nr 11.
- Zbirnyk zakoniw i rozporiadzeń Robitnyczo-selanśkoho uriadu, 1921, Nr 15.
- Zb. Zak. SRSR, 1925 r. Nr 7.
- Zb. Zak. SRSR, 1928 r. Nr 27.
- Zbirnyk uzakoneń ta rozporiadzeń Robitnyczo-selanśkoho uriadu Ukrainy, 1925, Cz. 100.
- Zbirnyk uzakoneń ta rozporiadzeń Robitnyczo-selanśkoho uriadu Ukrainy, 1925, Cz. 100.
- Zb. Uz. USRR, 1929, Nr 27.
- Pro awtorśke prawo ta pro Litfond. Postanowy i widomczy rozporiadżennia, [w:] Radianśke budiwnyc-two i prawo, 1936.
- Zbirnyk zakoniw ta rozporiadzeń Robitnyczo-selanśkoho uriadu Ukrainy, 1929, Widdił druhyj, Nr 12.
- Zbirnyk zakoniw ta rozporiadzeń Robitnyczo-selanśkoho uriadu Ukrainy, 1929, Nr 25.

II. Biuletyny Narkomoswity

- Biuleteń Narkomoswity. 1921. Nr 9.
- Biuleteń Narkomoswity. 1925. Nr 6.
- Biul. NKO USRR. 1929. № 38 (177).

III. Literatura

- Bondarenko S.B., *Awtorśke prawo ta sumiżni prawa*, Kyjiw 2008.
- Doliński J.M., Potapenko K., *Refleksje nad tendencjami rozwojowymi ukraińskiego prawa autorskiego z polskiej perspektywy prawnoporównawczej*, „Problemy współczesnego prawa międzynarodowego, europejskiego i porównawczego” 2014, vol. XII.
- Drobjasko W., *Do istoriji awtorśkoho prawa w Ukrainie 20-ch rokiw XX stolittia*, „Teorija i praktyka intelektualnoji własnosti” 2005, nr 6.
- Górnicki L., *Rozwój idei praw autorskich od starożytności do II wojny światowej*, Wrocław 2013.
- Konowalenko W., *Awtorśke prawo: awtoru, redaktoru, wydarcu*, Charkiw: Faktor 2007.
- Mamczur Ł., *Ewolucija zakonodawstwa pro awtorśke prawo w Ukraini*, Kyjiw 2017.
- Melnyk W., *Istoryko-prawowi aspekty wynyknennia ta rozwytku zakonodawstwa stosowno awtorśkoho prawa w Ukraini*, „Intelektualna własnist” 2004.
- Pidopryhory O.L. (red.), *Prawo intelektualnoji własności. Akademičnyj kurs*, Kyjiw 2004.
- Semkiw O., Szandra R.S., *Intelektualna własnist’: pidručnyk dla studentiw*, Lwiw: Halyčkyj drukar, 2015.
- Siergiejew A.P., *Prawo intiellektualnoj sobstwiennosti w Rossijskoj Fiedieracyi. Učebnik*, 2-je izd., pierierab. i dop. M.: TK Wielbi, 2004.
- W. Spasowicz, *Pisma*, t. 4, Petersburg: Księgarnia Br. Rymowicz 1892.
- Sztefan A.S., *Awtorśke prawo i sumiżni prawa: osoblywosti prawowoji ochorony, zdijsnennia tazachystu*, Nacionalna Akademia Prawowych Nauk Ukrainy, Kyjiw 2017.
- Szyszka R.B., *Prawo intelektualnoji własnosti: pohlad na problemu*, „Prawo Ukrainy” 1999.

Wachoniewa T.M., *Awtorske prawo i sumiżni prawa w Ukrajinі: nawczalnyj posibnyk*, Kyjiw: Dakor 2019.

Polska ustawa o prawie autorskiem i Konwencja Berneńska (z objaśnieniami prof. dr. Fryderyka Zolla), Warszawa 1926